

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 3. april 2009
Kontor: Statsretskontoret
Sagsnr.: 2009-760-0171
Dok.: BBO41076

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 67 vedrørende forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Dommeres fremtræden i retsmøder) (L 98), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 23. februar 2009.

Brian Mikkelsen

/

Lars Hjortnæs

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 67 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Dommeres fremtræden i retsmøder) (L 98):

”Institut for Menneskerettigheder anfører bl.a. i dets hørings-svar: ”Instituttet finder det uklart, om grundlovens § 67 kan hjemle en selvstændig beskyttelse af religiøse symboler mv. ved domstolene og opfordrer derfor til at denne grundlovstvivl afklares inden lovforslagets vedtagelse.” Ministeren bedes uddybe, hvorfor nærværende lovforslag ikke er i strid med Grundlovens § 67.”

Svar:

1. Grundlovens § 67, der beskytter religionsfriheden, har følgende ordlyd:

”§ 67. Borgerne har ret til at forene sig i samfund for at dyrke Gud på den måde, der stemmer med deres overbevisning, dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden.”

Det antages i den statsretlige litteratur, at bestemmelsen, selv om den efter sin ordlyd alene omfatter foreninger, også beskytter den individuelle adgang til gudsdyrkelse, jf. bl.a. Poul Andersen, Dansk Statsforfatningsret (1954), side 632, Henrik Zahle, Menneskerettigheder, Dansk Forfatningsret 3, 3. udgave (2003), side 156, og Hans Gammeltoft-Hansen i Danmarks Riges Grundlov med kommentarer (redigeret af Henrik Zahle), (2. udgave, 2006), side 414.

Anvendelsesområdet for § 67 er som nævnt ”gudsdyrkelsen”, og bestemmelsen omfatter først og fremmest de egentlige rituelle og kultiske handlinger, såsom forkyndelse, bøn, gudstjeneste, dåb m.v., jf. bl.a. Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret, 3. udgave v. Ole Espersen (1980), side 754, og Hans Gammeltoft-Hansen, a.st., side 415.

Det har i den statsretlige litteratur været drøftet, om også handlinger, som ikke vedrører selve gudsdyrkelsen, men som har et vist religiøst præg, er omfattet af bestemmelsen i grundlovens § 67. Poul Andersen antager, at en virksomhed kan være omfattet, hvis den er nært knyttet til gudsdyrkelsen, jf. a.st., side 633. Som eksempel herpå nævnes opførelse af kirker, ansættelse af præster og oprettelse af præsteskoler. Alf Ross antager derimod, at foreninger til opførelse af kirker, uddannelse af præster og mis-

sionærer falder uden for beskyttelsen efter grundlovens § 67, fordi disse foreningers øjemed ikke er gudsdyrkelse, jf. a.st. side 754. Der kan endvidere henvises til bl.a. Hans Gammeltoft-Hansen, a.st., side 415, hvor der bl.a. peges på, at visse aktiviteter vil kunne betegnes som praktiske foranstaltninger med direkte tilknytning til de rituelle og kultiske handlinger, såsom f.eks. opførelse af kirker mv. og uddannelse af præster mv., og at i hvert fald i disse tilfælde, hvor aktiviteterne udgør det nødvendige grundlag for den kollektive eller individuelle rituelle gudsdyrkelse, må de være omfattet af beskyttelsen efter grundlovens § 67.

Det skal i øvrigt bemærkes, at grundlovens § 67 indeholder den begrænsning for religionsfriheden, at den ikke beskytter gudsdyrkelse, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden. Om rækkevidden af denne begrænsning i grundlovens § 67 kan der bl.a. henvises til Poul Andersen, a.st., side 633, Hans Gammeltoft-Hansen, a.st., side 416, og Preben Espersen, Kirkeret Almindelig del, 2. udgave (1999) s. 30 f. med henvisninger til anden statsretlig litteratur.

2. Den foreslåede bestemmelse (i retsplejelovens § 56) om, at en dommer i retsmøder bl.a. ikke må fremtræde på en måde, der er egnet til at blive opfattet som en tilkendegivelse om den pågældendes eventuelle religiøse tilhørsforhold eller som en meningstilkendegivelse om et religiøst spørgsmål i øvrigt, retter sig efter Justitsministeriets opfattelse ikke mod gudsdyrkelsen som sådan. Grundlovens § 67 er derfor efter Justitsministeriets opfattelse ikke til hinder for, at der indføres en bestemmelse som den foreslåede.

Det skal i den forbindelse i øvrigt tilføjes, at den foreslåede bestemmelse alene finder anvendelse under retsmøder, dvs. møder i retten, hvor en retssag behandles. Bestemmelsen vil således ikke være til hinder for, at en dommer f.eks. bærer synlig religiøs beklædning på sit eget kontor, på vej til og fra retten eller i rettens kantine eller bibliotek m.v. Bestemmelsen gælder endvidere kun, når den pågældende medvirker som dommer under retsmødet. Bestemmelsen er naturligvis heller ikke til hinder for, at en dommer offentligt kan bekende sig til en tro. Der henvises herved til pkt. 4.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.